

Олександр Пилипенко

ДОКУМЕНТИ З ОСОБОВОГО ФОНДУ АНДРІЯ ЖУКА (ЧАСТИНА 2)

DOI: 10.5281/zenodo.3949817

© О. Пилипенко, 2020. CC BY 4.0

Мета дослідження – запровадження до наукового обігу нових, раніше не опублікованих архівних матеріалів початку ХХ ст. та періоду національно-визвольних змагань в Україні. *Наукова новизна* роботи зумовлена підготовкою та введенням до наукового обігу раніше невідомих джерел з особового фонду Андрія Ілліча Жука – видатного українського революціонера часів УНР, громадсько-політичного діяча, одного з перших фундаторів кооперативних організацій на українських землях. Ці документи зберігаються у фонді № 3807 Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України у м. Києві (ЦДАВО України). До них належать, зокрема, фрагменти неопублікованого епістолярію, рукописів А. І. Жука і програмних документів партій, товариств, автором яких він був. Їхня публікація дозволяє науковцям з'ясувати особливості українського суспільно-політичного руху початку ХХ ст. Наведені документи дозволяють проаналізувати активну суспільно-політичну діяльність Андрія Ілліча Жука, детальніше познайомитися з політичними поглядами, переконаннями, життєвою позицією видатного революціонера і державного діяча Української Народної Республіки 1917–1921 рр. У другій частині публікації ми продовжуємо запроваджувати до наукового обігу документи, які висвітлюють діяльність Андрія Ілліча Жука в галузі видавничої справи. Сподіваємось, що ці джерела будуть корисні фахівцям, які досліджують історію України першої половини ХХ ст., джерелознавцям, краєзнавцям, оскільки вони проливають світло на окремі сторінки нашої славетної історії. Документи подано зі збереженням особливостей мови, орфографії, пунктуації оригіналів.

Ключові слова: Андрій Ілліч Жук, особовий фонд, українські архіви, Союз Визволення України.

№ 1

Лист В. Степанківського до А. Жука від 16 вересня 1912 р.

24 Bolingbroke Road.
West Kenzinglim, London
16 вересня 1912.

Високоповажний пане Товаришу.

У відповідь на денного обізника Вашого від 9.9.1912 висловлюю своє глибоке обурення на негідний члена Партії і Групи вчинок п.п. Л. Рибалки і О. Назарківа, пропоную, щоб вказані панове були виключені з числа членів Закордонної Групи УСДРП бувш Р.У.П і щоб про це було оповіщено публічно.

Пропоную, щоб Закордонна Група УСДРП бувшої Р.У.П. іменем всіх своїх членів висловила співчуття з п. Андрійенком і панією Андрієнковою, які зазнали на собі брутальної гвалтовності від вищезгаданих панів Л. Рибалки і О. Назарківа.

Пропоную, щоб Закордонна Група УСДРП бувш. Р.У.П., яка іменем Партії і всіх її членів переховувала і зберігала партійні архіви, – ужила тепер негайних і

енергійних заходів до відтискання партійного добра, яке зістало пограбоване в злочинний спосіб приватними особами.

Пропоную, аби з..г., з огляду на всім відомий загальний упадок т.зв. соціал-демократичного курсу в нашій партії негайно зізвала Цен. Комітет УСДРП бувшої Р.У.П. до спільної ініціативи з нею в напрямі можливі скорого скликання IV-го з'їзду нашої Партії, з метою нагляду її програми, відкинення її старої невідповідності змісту назві, і відновлення партійної організації, що дехто під забував в становищі цілковитого занепаду.

Пропоную, щоб Закордонна Група УСДРП бувшої Р.У.П. предложила Центральному Комітетові Партії, аби з огляду на грядущі вибори до 4-ої Державної Думи в Росії і загальний занепад партійної організації Ц.К. спільно з групою видали відозву до всіх Партійних товариств, з закликом до них брати якнайенергійнішу участь в виборах, вступаючих на разі потреби, в порозуміння з іншими українськими і неукраїнськими групами і партіями, залежно від місцевих обставин і потреб, і уживаючи своєї власної дискреції.

Пропоную, аби всі постанови З.Г. в справі поставлених цінним обіжником Вашим питань, були оповіщені публічно до загальної відомості.

В справі запитань Вашого на стор. 2-й Вашого дійсного обідника, яке звучить і чи не знали Ви наперед про наміри п. Рибалки і чи не належите Ви до цієї групи, в імені якої виступає п. Рибалка, як від ЦК ін.? – маю честь ознайомити, що про наміри п. Рибалки до мене не доходило ніяких відомостей наперед, і що я є членом УСДРП бувш. Р.У.П., що це високе становище моє походить від постанови III – го з'їзду нашої партії, і щоб п. Рибалка тим з'їздом нашої партії на члена Центрального Комітету ніж його кандидата обібраний не був, і що через те, позаяк прерогатива вибору і творення Ц.К. належить з'їзду з статутом нашої партії з'їздові і єдине йому п. Рибалка зве себе членом Ц.К. зовсім нелегально і через те мусить бути увільнений за злочинного самозванця, якого метою суть приватні цілі і дезорганізація Партії.

Уважаючи, що попереднє в достатній мірі характеризує мої погляди в справах зачеплених Вашим цінним обіжником передаю мій голос яко члена З.Г. – п. Андриєнкові у Львові.

І остаю
З Високим Поважанням
В. Степанківський

(ЦДАВО України, ф. 3807, оп. 2, спр. 48, арк. 80–82)

№ 2

Лист редактора видавництва «Вісник життя» А. Жука
до Редакції «Української Трибуни» у Варшаві, Голови Закордонної Групи
УСДРП (колишньої РУП) та Об'єднання українських видавництв у м. Відні
від 27.01.1931 р.

До Хвальної Редакції «Української Трибуни»
У Варшаві.

До Вн. Голови Закордонної Групи / УСДРП бувш. Р.У.П.,
Відень, 27/1, 1931
До Хвального Заряду Об'єднання українських видавництв у Відні

В полагодження письма Вашого з дня 20 жовтня 1921, маю честь подати

отсі інформації про Видавництво «Вісник життя», продовження видавництва колишнього Союзу визволення України. Це перед фатальним розв'язанням Союзу на 1 липня 1918. Його орган «Вісник Союзу визволення України» вже від початку 1918 року виходив під назвою «Вісник політики, літератури і життя» і під сею назвою, пізніше скороченою, «Вісник життя» додруковувались розпочаті раніш книжкові видання Союзу, а також було дано до друку дещо нове. Під сею ж фірмою – «Вісник життя» – розпочато було в 1918 році в таборі полонених у Фрайштадті видрукована маленькими брошурками творів красною письменства п.в. «Народна бібліотека». Видавництво се ведеться ліквідатором Союзу визволення України на Австро-Угорщину п. Андрієм Жуком. Ніяких субсидій ані позичок від держави видавництво не дістало. Щодо розв'язання Союзу визволення України крім певного запасу книжок на продаж ніяких грошових сум не залишилося, тому видавництво не могло подати до друку нових речей і тепер не чинне, як і багато наших видавництв, через брак грошей і одірваність від книжкового ринку українського. Книжки всі, перелічені нижче видання, які вийшли в 1918–1920 роках під фірмою «Вісник життя» є продані в роздріб і меншими партіями за кордоном і в Галичині, а більшу кількість закупило Видавництво «Вернигора» і деякі інші видавничі підприємці. Чи дісталось що з того на Україну – відомостей не маємо.

Під фірмою «Вісник життя» вийшли в 1918–1930 роках отсі книжки:

1. П. Капальгородський, Три пісні, Відень, 1918, 30 стор., 3000 прим.
2. Проф. Д-р Макс Зарінг, Про земельну справу на Україні, Відень, 1918, 8, 14 стор., 3000 прим.
3. С. Новик, Політичні партії Угорщини, Відень, 1918, 8, ст. 19, 3000 прим.
4. Д-р Б. Сімович, Рідне письменство, Відень, 1918, 8, ст. 31, 3000 прим.
5. Д-р. М. Кордуба, Територія і населення України, Відень, 1918, 4, ст. 34, 3000 прим., /по українські/
6. Д-р. М. Кордуба, Територія і населення України, Відень, 1919, 4, ст. 32, 3000 прим., /по німецькі/
7. Г. Ночковський, Національна справа, Відень, 1920, 8, стор. 187, 3000 прим.
8. Д-р Рудольф Челлен, Політичні проблеми світової війни, Раштадт, 1919, 8, стор. 140, 3000 прим. Народна бібліотека:
9. Л. Глібов, Байки, Фрайштадт, 1918, 16, стор. 32, 5000 прим.
10. О. Руданський, Веселі вірші, 1916, 16, стор. 32, 5000 прим.
11. О. Стороженко, Гумористичні оповідання, Фрайштадт, 1918, 16, стор. 32, 5000 прим.
12. Т. Шевченко, Три поеми, Фрайштадт, 1918, 16, стор. 32, 5000 прим.
13. Б. Грінченко, Хага, Фрайштадт, 1918, 16, стор. 32, 5000 прим.
14. В. Виниченко, Хома Прядка, Студент, Фрайштадт, 1918, 16, стор. 32, 5000 прим.
15. Маленький Декламатор, Фрайштадт, 1918, 16, стор. 62, 5000 прим.

З поважанням,
За видавництво «Вісник життя»
А. Жук

(ЦДАВО України, Ф. 3807, Оп. 2, Спр. 49, Арк. 15–16)

Лист видавця з «Союзу визволення України» до Редакції «Української Трибуни» у Варшаві

До Хвальної Редакції «Української Трибуни»
У Варшаві.

Високоповажний пане редактор!

В числі 147 вашої часописи, з дня 28 жовтня 1921 р. появилася стаття П.П. Старого Л.В. примушує мене, як одного з панів видавців з «Союзу визволення України», які передруковували чужі твори, не питаючись дозволу, а з'явившись на Україні, забули повідомити, коли вже не попрохати вибачення у використаних авторів та видавців. Тим то каже П.В. Старий – майбутнє це й тепер автори та видавці, що й досі не знають про існування і тираж передруків їхніх творів, зроблених у Фрайдштадті, Відні, Берліні чи десь інде за кордоном.

Отсей уступ статті п. В Старого примушує мене, як одного з «панів видавців з Союзу визволення України» подати до публічної відомості, що серед численних видавців Союзу визволення України є всього кілька речей, які появилися друком без попереднього дозволу їх авторів, а отже, дві речі проф. М. Грушевського, два маленьких оповідання В. Винниченка і одна літературно-критична розвідка покійного проф. В. Антоновича. Згадані автори, згідно наслідники авторських прав, про друк їх творів пізніше знали і ніяких претензій за се до Союзу не славили, мабуть тому, бо вдавали собі справу, що ті передруки зроблено в інтересах загальних і ніхто на тих передруках не робив приватних гешефтів.

В таборах полонених в Фрайштатті і чинш. Також були випадки передруків дрібних речей різних авторів, як напр. збірка віршів Руданського /32 стор. шістнадцятки/, Збірка байок Глібова /таких самих розмірів/, оповідання Грінченка, Хата, Як вибирати корову чи коня /не пригадую вже точно/. В. Корольова і інші. Се були видавничі підприємства самих полонених, які повстали головно в педагогічно-організаційних цілях, не комерційних.

Ніхто з «панів видавців Союзу визволення України» і з полонених по таборах не думав, що передруковуючи якусь річ і пускаючи її переважно даром серед десяткох тисяч людей, що не бачили перед українського друкованого слова, робиться велику кривду тим авторам, згідно власникам авторського права чи в кінці видавцям, особливо в зв'язку з обставиною, що Союзу визволення України Союзу визволення України за грубі гроші викупив свого часу майже цілий книжковий запас з перед війни в Галичині і Буковині, отже в тих авторів, дрібні твори яких появилися в його виданню, і поширив то все серед полонених також в значній частині даром. Вибачаться та перепрошувати авторів і видавців за передруки нікому з «панів видавців з Союзу визволення України» не приходило в голову, тим більше, що переважна частина авторів вже покійники і не кожний знає, хто є спадкоємцем його авторських прав, а коли хтось дійсно вважає себе пошкодованим і має якісь претензії до Союзу за передрук його творів, то прошу оцією дорогою всіх таких пошкодованих зголосити свої претензії на мої руки, а я постараюся їх заспокоїти.

(ЦДАВО України, Ф. 3807, Оп. 2, Спр. 49, Арк. 18)

Пилипенко Олександр Євгенійович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національного університету харчових технологій (вул. Володимирська, 68, м. Київ, 01033, Україна).

Pylypenko Oleksandr Ye. – Doctor of History, Professor, Professor of Human courses of the Nation technology food industry University (68 Volodimirska Street, Kyiv, 01033, Ukraine).

E-mail: pylypenko08@ukr.net

DOCUMENTS FROM THE ANDRIY ZHUK'S PERSONAL FUND (Part 2)

The purpose of the study is to introduce into the circulation of new, previously unpublished, archival materials of the early twentieth century and the period of national liberation competitions in Ukraine. Documents from the personal fund of Andriy Zhuk – a prominent Ukrainian revolutionary of Ukrainian Publik Republik times, a famous public-political figure, one of the first foundations of cooperative and other organizations on Ukrainian lands, which are stored in the Central State Archives of Higher Authorities and Administratio of Ukraine in Kyiv (CSA of Ukraine) and cover the activities of members of the Union of Liberation of Ukraine. The Documents cover the active socio-political activity of Andriy Illich Zhuk allow us to get acquainted with this aspects of his life activity.

*These documents cover the active socio-political activity of Andriy Illich Zhuk, allow us to get acquainted with his political views, beliefs, life position of the prominent revolutionary and statesman of the Ukrainian People's Republic 1917–1921. In the second part we continue to introduce the documents activity of Andriy Zhuk in the field of publishing. Ukraine of the first half of the twentieth century, to Source historians, local historians, because they shed light on some pages of our glorious history. Documents are submitted with language preservation, spelling punctuation of the originals. **The scientific novelty** of the work is conditioned by the preparation of the publication and the introduction into the scientific circulation of previously unknown sources from the personal fund of Andriy Illich Zhuk. The introduction into scientific circulation of documents of the archive fund No. 3807, in particular the unpublished epistolary, the manuscripts of A. Zhuk and the program documents of the parties, the societies of which he was the author, allows scholars to study the features of the Ukrainian socio-political movement of the early XX century.*

Key words: Andriy Illich Zhuk, personal fund; Ukrainian Archives, Liberation Union of Ukraine.

Дата подання: 14 лютого 2020 р.

Дата затвердження до друку: 25 червня 2020 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Пилипенко О. Документи з особового фонду Андрія Жука (Частина 2). *Сіверянський літопис*. 2020. № 3. С. 110–114. DOI: 10.5281/zenodo.3949817.

Цитування за стандартом APA

Pylypenko, O. (2020). Dokumenty z osobovoho fondu Andriia Zhuka (Chastyina 2) [Documents from Andriy Zhuk's personal fund (Part 2)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 2, 110–114. DOI: 10.5281/zenodo.3949817.